

BL
60
.K89
1900

BL 60 .K89 1900
Kuyper, Abraham, 1837-1920.
Sociale organisatie onder
eigen banier

ociale organisatie nder eigen banier.

Door Dr. A. KUYPER.

BL 60 .K89 1900
Kuyper, Abraham, 1837-1920.
Sociale organisatie onder
eigen banier

Sociale organisatie onder eigen banier.

door Dr. A. KUYPER.

VOORBERICHT.

De hier volgende *Standaard*-artikelen, over de organisatie van werklieden en patroons onder eigen banier, doe ik hiermede afzonderlijk in het licht verschijnen, na verkregen toestemming van den auteur; en zulks in de hoop dat de lezing, en zoo mogelijk de bespreking ervan, onze Sociale organisatie op Christelijk erf moge bevorderen.

DEN HAAG, Januari 1908.

DE UITGEVER.

Vakorganisatie onder eigen banier.

I

Een mededeeling uit Rotterdam, dat men daar overging tot oprichting van een Protestantsche Vereeniging van Post- en Telegraafbeambten, en voor deze vereeniging tot devies koos: *Door plicht tot recht*, toont, dat de actie om tot volledige „vakorganisatie onder eigen banier” te geraken, nog steeds doorgaat, en ook onder de lager geplaatste *ambtenaren* veld wint.

De ernstige bedenking, herhaaldelijk tegen zulk een speciale vakorganisatie ingebracht, heeft blijkbaar op belanghebbenden geen vat meer, en we verheugen ons hierin.

Op zichzelf genomen, en buiten de practijk van het leven gerekend, zou ongetwijfeld een vakorganisatie die alle gegadigden van eenzelfde bedrijf, dienst of betrekking in zich sloot, veel sterker staan. Uit eendracht kon ook hier een hoogere macht opkomen. En mits die hoogere macht, naar eisch van goede beginselen en met de maat der zelfbeheersching, in actie werd gezet, zou men het doel, dat alle vakorganisatie zich voorstelt, te sneller en te beter kunnen bereiken.

Maar die weg *kan* en die weg *mag* niet worden ingeslagen, en zelfs is het plicht, voorzoover men op dien weg reeds zijn schreden gericht had, hoe eer hoe beter er van terug te komen. *Federatief* kan men met andere vakorganisaties saamwerken, maar *fusie* is voor het levensbeginsel, waaruit onze Christelijke actie opkomt, de dood.

Het is niet zoo, dat een vakorganisatie *alleen* stoffelijke belangen raakt, en alsof men, uit dien hoofde, van wat geestelijke herkomst of geestelijke overtuiging ook, voor lotsverbetering zonder hinder in één gelid kan optreden.

De ultra's in het radicale kamp treden zelf met de bewering op den voorgrond, dat het stoffelijk van het geestelijk belang niet is af te scheiden, en drijven de leer, dat alle geestelijke ontwikkeling uit de oeconomische beweging opkomt.

De samenhang tusschen ziel en lichaam, tusschen ons geestelijk en stoffelijk bestaan, en dus ook tusschen ons geestelijk en stoffelijk uitgangspunt, is niet te loochenen.

Men spreekt, tot zelfs in de kringen van het onderwijs, gedurig van *krachten*, in plaats van van *personen*. „Onderwijskrachten” is zelfs in staatsstukken een gangbare uitdrukking geworden. Dat is de taalverwringing waarop het materialisme ons onthaalt.

Zelfs de slaven oudtijds waren geen bloote machines. Het menschzijn zelf belet dit. Overal waar de mensch optreedt, treedt een eigen ik op, met een eigen besef en een eigen neiging en een eigen wil en eigen verantwoordelijkheid. Tot op zekere hoogte moet zelfs van 't raspaard en van den rashond gezegd, dat deze hoogere dieren meer zijn dan machines. En hoever het Anarchisme ook afdoelde van de eenig goede paden, waarlangs een volk zich naar hooger gelukstaat voortbeweegt, hierin stond het tegenover de Sociaal-democratie steeds sterk, dat het de vrijheid van het individu tegenover de tyrannie der gemeenschap in bescherming nam.

Het is zoo, er zijn tal van menschen, die, vergeleken bij wat ze zijn moesten, zich tot machines verlagen, eigen besef smoren en eigen wil op nonactiviteit zetten, maar zelfs bij dezulken is dat nog alleen *vergelijkenderwijs* waar. Zelfs bij het kleine kind, en bij de eenvoudige dienstbode die onze kleinen verzorgt, hebt ge altoos met *den mensch* te doen, en wat den mensch tot mensch maakt, stond en staat altoos lijnrecht tegen het machine-begrip over.

Ook in het bedrijf, in het vak, in allen dienst en in elke betrekking spelen de zedelijke, hoogere ordinantiën een uiterst gewichtige rol. Het is onwaar, het is populaire leugen, zoo men zegt dat het lot en de positie van den loontrekkende uitsluitend door oeconomische wetten wordt beheerscht.

Telkens, als het op actie aankwam, keurde de één in zulk een kring scherp af, wat de ander voor geoorloofd hield en aanprees. Hoogere beginselen raakten gedurig de conscientie, en maakten scheiding tusschen man en man.

In de Middeneeuwen drukte men dien band van het bedrijf aan hogere beginselen uit door het Gild te verbinden met de Kerk. Dit nu was, hoezeer in zijn oorsprong natuurlijk, toch te *unvermittelt*, gelijk onze naburen zeggen. De band zelf aan het hooge kwam hierdoor wel tot uitdrukking, maar zonder dat het eigenaardig karakter van dien band tot aller besef doordrong.

De zoo noodige verheldering van inzicht kwam ook hier eerst tot stand door het opkomen van een antithese, die keer op keer den werkmán voor het dilemma plaatste van wat in zedelijken zin geoorloofd en van wat naar zedelijken maatstaf onverantwoordelijk zou zijn.

Eerst toen het syndicalisme vasten voet kreeg, en zich van radicale zijde tot uitingen liet bewegen, die tot verkrachting der conscientie zouden leiden, begon men in te zien, dat ook in het vraagstuk der vakorganisatie de geestelijke elementen een woord hadden mee te spreken.

Zelfs bleef dit niet bij de keuze tusschen de twee eischen van het gestelde dilemma, zoo dikwijls men voor bepaalde quaesties van actie kwam te staan.

Veeleer ontwaarde men al spoedig, hoe in de radicale vakorganisatie zich een geheel eigenaardige levensbeschouwing indrong; hoe er in deze radicale vakorganisatie een bepaalde, scherp belijde geestesrichting begon te heerschen; en hoe hierdoor de radicale vakorganisatie dienst begon te doen als instrument, om op staatkundig en maatschappelijk terrein een geest te dienen, die vlak tegen de Christelijke wereldbeschouwing overstaat.

Men bleef in 't minst niet binnen den oeconomischen kring, maar maakte dien kring dienstbaar aan de propaganda van een geestelijke overtuiging, die een gansch andere orde van zaken in het leven wilde roepen, en zoo op het gebied van de religie en van het onderwijs, als op het terrein van de politiek en de ethiek, het bestaande onderstboven wilde keeren, om een *geheel andere geestelijke* zienswijze te doen triomfeeren.

II

Niet alleen dus, dat wij, van Christelijk standpunt, niet kunnen toegeven, dat de stoffelijke positie van den loontrekkende ooit

geheel los kan worden gemaakt van zijn *zedelijke* overtuiging en van zijn *geestelijk* bestaan als *mensch*; maar ook de tegenpartij, onder alle radicale fracties, protesteerde minstens even sterk tegen zulk een ondenkbare en onmogelijke afscheiding van het geestelijke en van het stoffelijke, door in heel haar optreden steeds de syndicale actie voor een ommekeer op politiek en geestelijk terrein te misbruiken.

Het radicale element in de vakorganisatie stelt een stoffelijk doel op den voorgrond, maar bedient zich, om dat doel te naderen, niet van louter stoffelijke, maar meer zelfs nog van geestelijke middelen, en vergoelijkt tenslotte in den anarchist elk middel, zelfs de „propaganda door de daad,” d.w.z. door moord.

Alle zedelijke vastigheid wordt losgewoeld, en als stelsel geploclameerd, dat recht en zedelijkheid wisselen met de wisseling der volksovertuiging, zoodat ook de ethische begrippen aan het stuivertje-verwisselen geraken, en morgen goed heet, wat gisteren nog algemeen als onzedelijk werd afgekeurd.

Het radicalisme voelt steeds dieper, dat een loswrikken van den zedelijken standaard niet denkbaar is, zoolang de religie de conscientie aan Gods wil bindt, en kan daarom niet aflaten van de poging om den band die de conscientie aan Gods wil bindt, los te scheuren.

Zoodoende komt het, om zijn doel te bereiken, vlak tegenover de religieuze en zedelijke overtuiging van elke Christennatie te staan. Internationaal sterkt het zich, om dien nationaal-geestelijken tegenstand te breken. Het verstoort den burgervrede, door op te roepen tot een niets sparenden klassenstrijd. En in het eind wacht het 't opkomen van de morgenster, die den grooten dag der Revolutie zal aankondigen, die, nadat leger en politie antimilitaristisch zullen verzwakt zijn, heel den staat en de maatschappij in handen zal leveren van een op buit beluste menigte, onder leiders die hunkeren naar tyrannieke machtsbeschikking.

Hoe wil men nu, dat mannen van Christelijke belijdenis zich bij zulke syndicaten, bij zulke vakorganisaties zullen aansluiten?

Het is zoo, ze konden in zulke organisaties hun protest laten hooren, en hun Christelijke ethische en politieke belijdenis tegen die van het Radicalisme over stellen. Maar wat anders dan spot en hoon zou daarvoor hun deel zijn? En als dan de besluiten

tòch doorgingen, zouden zij er dan niet mede voor verantwoordelijk staan?

Men kan in een kring, die tegen onze overtuiging ingaat, blijven, zoo het verschil van overtuiging zich slechts nu en dan, en in afgeleide stellingen, openbaart. Maar wie bleef ooit zitten in een gezelschap, dat schier altoos, dat ais regel, dat op de hoofdpunten bleek, stelselmatig tegen zijn diepste levensovertuiging in te gaan?

Niemand met ongekenkte hersenen, die 't beweren zal.

Scheiden is hier plicht.

Plicht reeds, om niet door de giftige atmosfeer zelve vergiftigd te worden. Kwade samensprekingen bederven goede zeden. En het aanhooren van de uiteenzetting van onheilige beginselen, die, alsof ze mathematisch vast stonden, keer op keer, met aplomb worden voorgedragen, verzwakt eigen overtuiging en breekt de geloofskracht. Iets wat vooral sterk uitkomt, zoo men in zulk een kring slechts een kleine minderheid vormt.

Velen nu, die dit na bittere ervaring inzagen, trokken zich lijdelijk terug, en veroordeelden, om het misbruik door het Radicalisme van de organisatie gemaakt, elke organisatie als zoodanig. Ze konden zich van een organisatie op den grondslag van hun eigen Christelijke levensovertuiging geen denkbeeld vormen, bleven daarom van verre staan, en lieten de actie uitsluitend aan het Radicalisme over.

Alsof juist hierdoor het kwaad, dat ze veroordeelden, niet bevorderd werd! Zoo toch bleef het Radicalisme meester op het terrein. Zijn actie, zijn optreden, zijn pers gaf het wachtwoord uit. De meesten der besturen werden door deze pers meegesleept. En in het eind kon de *bravoure* zich lucht geven, dat de radicale woordvoerders de eenige en de eigenlijke tribunen van den werkmans waren, alsof zij, in en buiten het Parlement, zij alleen en zij als door den geheelen arbeidersstand nageloopt, voor de rechten van den arbeider opkwamen.

In meer dan één land is het dan ook zoo. Zie maar op Italië en Spanje, op Engeland en Amerika. Van een Christelijke sociale actie hoort men in die landen niet dan zeer sporadisch, en van een gewicht in de schaal werpen is voor de Christelijke actie in deze landen geen sprake.

Niet genoeg kan er daarom in geroemd, dat dit ten onzent anders is; dat de Christelijke sociale actie hier te lande zelfs aan de radicale in tijdsorde voorafging; dat ze zich nog steeds uitbreidt; en dat ze in 1903 gebleken is, de radicale actie te kunnen weerstaan.

Toch moet ze voort en verder. Ze is nog lang niet wat ze wezen kon en worden moet, en daarom verheugen we ons in elke nieuwe vakorganisatie, die onder de banier van den Christus optreedt.

De vraag of men daarbij niet *alle* Christelijke elementen in ééne formatie verbinden kon, is van meet af door de practijk in ontkennenden zin beantwoord. Drie formaties traden feitelijk op. Van den kant van Patrimonium het eerst. Toen van Roomsch-Katholieke zijde. En het laatst onder leiding van Dr. De Visser.

Zoo is het uit 't leven opgekomen, en wel moet 't steeds ons pogen zijn, om de Christenwerklieden steeds zooveel mogelijk te vereenigen, maar blijkt dit niet mogelijk, dan zal men desnoods in deze beslissing, waar ze uit het leven zelf opkwam, moeten berusten; mits men niet verzuime onderlinge verstandhouding te zoeken, en naar buiten zooveel doenlijk in gelijke richting werke.

Maar dan ga deze vakorganisatie onder eigen banier ook rusteloos en onverdrotten door. Dan verhaaste men het oogenblik, waarop ze in volledige ontplooiing van haar kracht tegenover de radicale organisatie positie kan nemen. Dan blijve niemand van verre staan, alsof de organisatie van onze kracht hem niet aanging. Dan spanne men zich vooral in, om op elk terrein zijn inzichten te verdiepen en daardoor te verhelderen. Dan spreke men zich uit, en late men zich hooren, en toone ook de beteekenis en kracht van de pers in te zien. En bovenal streve men dan naar een onderling verband van alle organisatiën, die onze banier omhoog heffen.

We staan nog pas aan het begin van de ontwikkeling onzer kracht. Veel meer dan één verdieping heeft ons huis nog niet. En daarom rusteloos voortgebouwd, en met warme sympathie elke nieuwe vakorganisatie begroet, die zich onder de banier van onzen Koning aandient.

Iets wat natuurlijk geldt van *elke* vakorganisatie, zoowel van de zijde der *arbeiders* als van die der *patroons*, die met ons Jezus Koningschap eeren.

Op eigen vakorganisatie onder eigen banier moet aangedrongen: 1e om te niet te doen den valschen schijn alsof de radicalen heel den arbeidersstand vertegenwoordigen; 2e om wie den Christus belijdt uit alleszins verkeerd en gevaarlijk gezelschap te houden; maar ook ten 3e om hen die den Christus belijden, saam te brengen, te vereenigen, daardoor sterker te maken, en hen zoodoende in staat te stellen zich op eigen terrein beter te bekwamen, en tot het opkomen voor gemeenschappelijke belangen in staat te stellen.

Niets ware verkeerder, dan in deze organisaties in hoofdzaak niet anders te zien, dan een instrument ter bestrijding van het Socialisme. Dit zou aan deze organisatiën den schijn geven, alsof ze opkwamen voor anderer en niet in de eerste plaats voor haar eigen belangen. De vakorganisatie moet voor alle dingen aan haar eigen leden ten goede komen. Ze moet zich in de positie van het vak helder indenken. Ze moet zich beijveren om de bekwaamheid voor het vak te verhoogen, Ze moet een wakend oog houden op al wat in de publieke opinie, in gemeentelijke en provinciale regeling, in Besluiten en Wetsontwerpen aan het vak schade zou kunnen toebrengen. Ze moet zich op de hoogte stellen van wat in andere landen voor het eigen vak ten goede wordt verricht. Ze moet de jongeren in het vak tot zich trekken. Ze moet op de gedragingen van haar leden toezien, opdat niet allerlei maatschappelijk kwaad in stilte voortwoekere, met name wat het misbruik van den drank betreft. Ze moet enkelen uit haar kring bewegen om speciale studie van het vak te maken, en daardoor de organisatie innerlijk sterker te maken. Ze moet niet alleen op het vak in de groote steden letten, maar zich ook de verstrooiden in het vak ten plattelande en in de kleine steden aantrekken. En dan ook heeft ze toe te zien, dat ze eenerzijds, gelijk het Christenen betaamt, een geest van onafhankelijkheid en zelfstandigheid aankweeke, en anderzijds de verhouding waarin men tot zijn patroon staat, naar Christelijken maatstaf regele.

Toen *Boáz* is opgericht, werd allereerst hierop aangedrongen, dat de Christen-patroon zichzelf gedurig weer onderzoeken zou, of hij zijn werklieden zóó bejegende, als onze God het wil.

Maar ditzelfde geldt natuurlijk, en wel even sterk, voor de leden eener vakorganisatie, van arbeiders. Ook zij hebben een verantwoordelijke positie tegenover hun patroon. Ook die verhouding mag niet afhangen van wilkeur, maar moet geregeld naar Gods ordinantiën. En waar nu in andere kringen gedurig de opruiende taal wordt vernomen, alsof een werkman zich schier alles tegenover zijn patroon veroorloven mag, en nooit anders dan op voet van gewapenden vrede met hem mag leven, is het eisch van onze banier, dat patroon en werkman zich beide saam voor Gods aangezicht stellen, met de vraag op de lippen: Heere, wat wilt Gij dat ik doen zal?

Dit geldt bovenal waar men een patroon vond, die zelf onze banier omhoog houdt, maar gaat even goed door, waar men een patroon dient die zelf naar geen hooger ordinantiën vraagt. Ook in de vakorganisatie moeten onze mannen een aanbeveling voor den Christus zijn, en steeds meer moet aan geheel het publiek de erkenning worden afgedwongen, dat onze mannen op de hoogte van hun positie zijn, moedig en vereend voor hun belangen durven opkomen, maar tegelijk zóózeer voor hoogere zedelijke beginselen den strijd aanbinden, dat ze een element van burgerzin en orde in onze maatschappij vormen.

Doch dan blijve men ook in niet één vak, in niet één dienst achter. Dan moet welhaast heel het terrein van bedrijf en van dienst door organisatiën onder onze banier gedekt zijn; niet alleen generaal, maar ook plaatselijk. Iets wat evenzeer voor het gewone bedrijf, als voor den dienst van staat, gemeente of provincie geldt. Gevaar dat organisatie van ambtenaren tot ondermijning van het gezag of van de tucht zou leiden, is onder onze banier nooit te vreezen. En waar dit vaststaat, is het in hooge mate gewenscht, dat men zich bij alle vakken van 't bedrijf niet alleen maar ook bij alle vakken van den dienst organiseere. Organisatie geeft aan alle stille belijders hooger moed en deugdelijker kracht om voor hun beginselen uit te komen, en juist het bestaan van zulke organisaties maakt, dat ouders, die dusver den Staatsdienst voor hun zonen meden, eerlang in grooter aantal jonge mannen van Christelijken huize aan den Staatsdienst zullen toevertrouwen,

En staat men zoo sterk in eigen organisatie, dan belet niets, dat men, waar gemeenschappelijke belangen op het spel staan,

ook met andere organisaties saamwerke, mits op vast accoord, zonder ooit genoodzaakt te worden tot het meedoen aan wat onze banier bezoodelen zou. Wie, om saam te werken, zijn zelfstandigheid prijs geeft en de trouw aan eigen beginselen verzaakt, maakt zichzelf machteloos, wordt een speelbal in anderer handen, en ondermijnt het leven in eigen kring.

Juist om dit te voorkomen, is aaneensluiting van vele, kon het zijn in het eind van *alle* organisatiën, mits afzonderlijk voor het bedrijf, en afzonderlijk voor den dienst, in zoo hooge mate gewenscht.

Herhaaldelijk riep men om een tweede Sociaal Congres; maar zal zulk een Congres nut stichten dan moet het uitgaan van de vakorganisatiën, en dit kan niet, zoolang de vakorganisatiën elk op eigen spil blijven draaien, zonder onderling verband te zoeken.

Locale organisatiën voor eenzelfde dienst of in eenzelfde bedrijf moeten zich vereenigen in nationale organisatiën, en deze onderscheiden nationale organisatiën moeten zich doen vertegenwoordigen in een Raad van vakorganisatiën, en van dezen Raad kon dan het initiatief en de leiding uitgaan voor een jaarlijksch of tweejaarlijksch saamkomen in Congres, ten einde de gemeenschappelijke belangen te overwegen.

Dat in vroeger jaren, toen onze organisatie onder eigen banier nog in haar kinderschoenen stond, het Centraal Comité of eenige heeren het initiatief namen tot zulk een Congres, was geheel natuurlijk.

Thans daarentegen verkeeren we in dien primitieven toestand niet meer. Tal van organisatiën onder Christelijke banier bestaan reeds. Telkens breidt haar aantal zich uit. En aan het hoofd van deze organisatiën staan allerwegen mannen, die zelf de handen uit de mouw kunnen steken, en van wie, met behulp van anderen, zeer wel ook dat sociaal onderricht kan uitgaan, dat de Roomsche Katholieke actie zoo uitnemend wist in te richten.

Zorge men daarom voor vierderlei: 1e Dat elk vakman zich aansluite bij de reeds bestaande organisatie voor zijn vak. Der meesten ledental is nog veel te klein. En we mogen geen vrede hebben, eer allen, die bij ons hooren, lid van onze organisatie zijn. 2e Dat voor elk vak, dat nog geen organisatie bezit, hoe eer hoe beter de organisatie kome. 3e Dat alle locale organisaties

van eenzelfde vak of dienst zich aaneensluiten tot het vormen van een nationale organisatie. En 4e Dat uit deze nationale organisatie eerlang een centraal lichaam gevormd worde, dat waken kan voor de gemeenschappelijke belangen van elk lichaam, dat onder de banier van onzen Koning optreedt.

Dit alles zal inspanning, het zal tijd en strijd, het zal veel toewijding vergen. Het is een groot stuk werks, dat nog op afdoening wacht. Maar het hooge doel, waarvoor we opkomen, is het waard. Het mag niet langer geduld, dat de organisatiën onder de banier van den Christus zwakker in het land staan, dan de organisatiën, die, bewust of onbewust, de Christelijke levenskracht van ons volk ondermijnen.

Patroons-Organisatie.

Zoodra ge uit den kring der arbeiders in dien van de patroons overgaat, hebt ge tusschen de patroons van groote en de patroons van kleine ondernemingen scherp te onderscheiden. Ambacht en winkelstand vormen een gansch andere klasse in de maatschappij dan de kapitalisten, die een groote fabriek of onderneming door aangestelde directeuren drijven. En al is het, dat de dusgenaamde „Warenhuizen” als kapitaalmacht zich onder den winkelstand indringen, gelijk het gekapitaliseerde grondbezit onder den boerenstand, toch kan gezegd dat de aangegeven indeeling nog grootendeels stand houdt. Er is onder de patroons een *Middenstand*, en er is onder de patroons een *Grootindustrie*, en deze twee groepen komen steeds scherper tegenover elkander te staan.

Voor deze beide groepen nu is het conflict, dat af en toe tusschen de patroons en de werklieden opkomt, niet van gelijke natuur. Wie in ambacht of winkel, wat zijn personeel betreft, niet veel boven het dozijn uitgaat, staat heel anders tegenover dit personeel, dan de directeur van een groote onderneming die wekelijks aan honderden werklieden het loon uitbetaalt. Daarbij komt, dat men in den winkel en bij 't ambacht zijn mannen hoofd voor hoofd kent, en daarom in een gansch andere verhouding tot hen treedt. Gelukkig komt 't nog vaak genoeg voor, dat zich tusschen deze patroons en hun werklieden een vriendschappelijke verhouding ontwikkelt, vooral in die bedrijven, waar de patroon en zijn eigen kinderen in den winkel of op 't ambacht met de voor loon dienende mannen samenwerken, en te plattenlande niet zelden hen aan dezelfde tafel laten eten.

Het scherpe conflict tusschen patroon en werkmán is dan ook

niet bij dezen middenstand, maar schier overal bij de groot-industrie opgekomen, bij de mijnwerken, bij de fabrieken, bij de bouwwerken, en bij de ondernemingen voor het verkeer.

Maar al is het conflict in de groot-industrie uitgebroken, toch mag niet voorbij gezien, dat het ook in den middenstand heeft nagewerkt. Het Radikalisme, in al zijn vertakkingen, heeft den geest onder de werklieden in het gemeen gewijzigd; en te ontkennen valt niet, dat de toestand van gewapenden vrede, die bij de groot-industrie tusschen patroon en werkman bestaat, van lieverlede ook bij het kleinbedrijf is doorgedrongen. Hierdoor is de vroegere vriendschappelijke verhouding veelszins zoek geraakt, en heeft, soms zelfs bij zeer kleine bedrijven, die met vijf, zes man werken, plaats gemaakt voor een verhouding van onverschilligheid, van ontevredenheid, van een gedurig trekken en rukken aan de twee zijden van 't koord.

De middenstand ziet zich daardoor in *twéeërlei* worsteling om 't bestaan verwickeld. Van den éénen kant heeft de particuliere patroon, die een ambacht uitoefent of een winkel houdt, te worstelen met de overmacht van het groot-kapitaal, dat hem op allerlei wijs zijn klandisie poogt te onttroggelen, en anderzijds heeft hij een strijd te voeren met zijn werklieden, die steeds op meer loon, op minder werkuren en op meer geriefelijkheden aandringen, en juist hierdoor zijn worsteling met het groot-kapitaal nog zoo veelszins verzwaren.

De positie van den middenstand, nu genomen als stand van den winkel, is hierdoor ongemerkt derwijs bedreigd, dat deze stand dan toch eindelijk de noodzakelijkheid van verweer is gaan inzien, en steeds meer op de kracht van onderlinge organisatie begint bedacht te zijn.

Van België en Duitschland is de stoot hiertoe uitgegaan, en aan den heer Tutein Nolthenius komt de eere toe, deze beweging ook hier te lande bevorderd te hebben.

Aanvankelijk poogde deze beweging zich te sterken door een onnatuurlijk verzet tegen wat haar in den weg stond, met name door protest tegen de coöperatie. Daarover zijn we thans gelukkig heen, en algemeen begint men thans in te zien, dat de strijd voor den middenstand niet te winnen is, door tegen den stroom van het leven te willen ingaan; maar dat ook de middenstand,

evenals elke stand, zijn kracht heeft te zoeken in eigen hoogere ontwikkeling, in het zich onmisbaar maken voor de clientele, en in krachtiger organisatie in eigen boezem.

Dit laatste nu heeft ook in onzen kring de vraag te berde gebracht, of mannen van Christelijken huize zich aan deze middenstands-beweging, gelijk ze zeilt en drijft, konden aansluiten, dan wel of ook hier de regel moest gelden, dat ze zich hadden te organiseeren onder eigen banier.

Stond het nu zóó, dat in deze algemeene organisatie, evenals bij de anarchisten, sociaal-democraten en radicalen onder de arbeiders een geest van revolutie en ongeloof gedreven werd, dan zou uiteraard ook hier afscheiding en eigen organisatie plichtmatig zijn. Geen Christelijk patroon mag zich laten opnemen in welke organisatie ook, die de geesten vergiftigt en haar inlijft voor revolutionaire doeleinden.

Dusver echter was zulks *niet* het geval. De middenstands-beweging, evenals de Boerenbond, draagt dusver een zuiver zakelijk karakter, en is eer geneigd tegen alle revolutionaire beweging protest in te dienen, dan om die te bevorderen.

Wat in de kringen der werklieden dringt en drijft tot organisatie onder eigen banier, is hier alzoó *niet* aanwezig, en bij afwezigheid hiervan is er geen enkele reden denkbaar, waarom men nu reeds zich zou afscheiden. Iets wat te minder geraden is, omdat het aantal gegadigden hier zooveel kleiner is dan onder de werklieden.

Het geldt voor de kleine patroons en voor den winkelstand gemeenschappelijke belangen van geheel zakelijken aard, die men het best doet, *saam* te verdedigen. Wordt dit vroeg of laat anders, dan zal men ook op dit terrein tot andere maatregelen moeten overgaan. Voorshands is echter hiertoe geen genoegzame reden aanwezig, mits ieder Christen-patroon, als het er op aan komt, en zoodra wezenlijk Christelijke beginselen in het gedrag kwamen, den moed en de veerkracht heeft, om van zich af te spreken.

Maar al bestaat er op dien grond voorshands geen enkele reden, waarom de Christen-patroon en Christen-winkelier niet met de organisatie van den middenstand zou meedoen, ontslaan kan dit hen niet van de verplichting, om in een afzonderlijke organisatie, gelijk we in *Boaz* bezitten, zich steeds meer bewust te worden van de eigenaardige verplichtingen, waartoe de Belijdenis

van den Christus ook den middenstand en een boerenstand roept.

Ook in deze beweging komen vraagstukken van wat al dan niet geoorloofd is, vraagstukken van eerlijken handel, vraagstukken vooral ook van onze verplichtingen jegens de werklieden aan de orde, die van Christelijk standpunt, niet zelden een eigen oplossing vragen.

Daarvan nu kan men zich geen rekenschap geven, zoo ieder op zichzelf blijft staan, en daarover zal men evenmin tot de juiste conclusie komen, als men zich bevindt in een gezelschap van mannen, die onze beginselen niet deelen.

Het was dan ook in de hieruit ontstane behoefte, dat aanleiding gevonden is tot de oprichting van *Boaz*, en het blijft daarom geraden, dat de Christelijke patroons en de Christelijke winkeliers zich aan *Boaz* aansluiten, en in *Boaz* vinden wat de middenstands-organisatie hun niet geven kan.

Voor den boerenstand is het alleszins mogelijk zich, 't zij zelfstandig, 't zij in aansluiting aan den Boerenbond, zóó te organiseeren, dat de Christelijke beginselen aan geheel de actie ten grondslag worden gelegd. Immers verreweg de meeste boeren staan nog op Christelijk standpunt.

Dit kan daarentegen van de gegadigden hij de middenstands-beweging vooralsnog niet gezegd worden. Daarom moet deze beweging voorshands enkel zakelijk blijven.

En juist dit brengt tot de conclusie, dat onze Christen-patroons en onze Christen-winkeliers goed zullen doen, met zich aan de organisatie van den middenstand aan te sluiten, mits ze tegelijk in *Boaz* steeds meer zulk een organisatie onder eigen banier ontwikkelen, die als aanvulling en correctief van de middenstands-beweging gereed staat zoo uitnemende diensten te bewijzen.

Groepsvertegenwoordiging.

Groepsvertegenwoordiging is heel iets anders dan vakorganisatie, en maakt de vakorganisatie allerminst op haar eigen terrein overbodig.

Het begrip „Groepsvertegenwoordiging” gaat van een geheel andere grondgedachte uit, en mag daarom nimmer met de vakorganisatie worden verward.

Van regeeringswege is het denkbeeld onder het vorige Kabinet het eerst toegepast op de Landsdrukkerij, en daarna op het Spoorwegpersoneel, en bij dit laatste personeel zelfs nog in veel meer uitgewerkter vorm.

Op de Landsdrukkerij was een vrij talrijk personeel werkzaam, en zulks, door de slechte behuizing, onder vrij ongunstige conditiën. Uit allerlei oorzaak waren er daarom gedurig allerlei bezwaren en moeielijkheden tusschen den Directeur en het personeel te verhandelen. Met elk zetter man voor man ging dit niet. Zoo kon men den toestand niet overzien. En toen is aan de werklieden het recht gegeven, om een zeker aantal mannen uit hun midden aan te wijzen, die als vaste commissie hun begeerten en verlangens, hun bezwaren en bedenkingen aan den Directeur konden voordragen, en met welke omgekeerd de Directeur spreken kon, zoo dikwijls hij van zijn kant iets anders wenschte dan het was. Zoo ontstond een vertegenwoordiging van een kleine groep Rijkswerklieden, met het doel een goede verstandhouding tusschen patroon en werklieden te bevorderen, en zoowel het belang der Drukkerij als van het personeel te dienen. De toen nieuwopgetreden Directeur gevoelde voor zulk een regeling hartelijke sympathie, en het is niet 't minst aan zijn gul en welwillend optreden, dat het uitnemend slagen van deze vertegenwoordiging te danken is.

Bij de Spoorwegen vond de invoering van Groepsvertegenwoordiging plaats naar aanleiding van de troebelen die in 1903 uitbraken, het bekende anarchistisch avontuur. Zag eenerzijds de Regeering zich toen genoodzaakt de bevoegdheid van het personeel, met het oog op 's Lands belang, in te perken, anderzijds gevoelde zij zich juist deswege geroepen, door het scheppen van een eigen vertegenwoordiging van dit personeel, de rechten van den werkman te waarborgen. Het personeel zou een eigen, vaste representatie hebben, en de rechten en verplichtingen van deze representatie werden vastgesteld. Elke groep van het personeel werd hierbij afzonderlijk genomen, vooreerst omdat de belangen van een machinist b.v. geheel anders zijn dan van een gewonen wegwerker, en ook omdat, zonder deze schifting, de massa van het personeel te talrijk werk, en een goede keuze van vertegenwoordigers bezwaar zou opleveren.

Toch leide men hieruit niet af, dat deze Groepsvertegenwoordiging eerst door het vorig Kabinet zou zijn uitgevonden. Practisch bestond ze reeds, zij 't ook in minder uitgewerkten vorm, op meer dan één groote fabriek, zoo hier te lande als in het buitenland. Vanzelf toch doet zich bij elke grootere fabriek, waar het personeel uit eenige honderden bestaat, de behoefte voor, om een spreekbuis namens het personeel beschikbaar te hebben, waardoor de patroon met zijn werkvolk in contact treden en overleggen kan. De aandrang hiertoe deed zich gedurig vanzelf voor. En het is uit deze behoefte, dat de Groepsvertegenwoordiging, ook in haar meer uitgewerkten vorm, op deze geheel natuurlijke wijze is opgekomen.

Op een kleine werkplaats met een ambacht, waaraan slechts een dozijn werklieden verbonden zijn, spreekt de patroon zelf met zijn werkvolk man voor man. Zoodra daarentegen het getal der werklieden in de honderden gaat loopen, wordt dit feitelijk onmogelijk, en het is dit groote getal dat de noodzakelijkheid met zich brengt, om dan, zeg, een tiental namens allen te laten spreken.

Voor al onder de duizenden van beambten en bedienden, die van Overheidswege worden aangesteld, gaf het opkomen en veldwinnen van dit denkbeeld een gewenschte uitkomst ter verlichting van een steeds meer gevoelden druk. Ook dit zeer uitgebreide personeel koesterde wenschen en verlangens, had bezwaren

en bedenkingen die het gedurig ter kennis van de Directie wilde brengen. Er ontstond ook hier behoefte aan contact tusschen de Directie en haar onderhebbend personeel. En hierdoor werd almeer de wensch levendig, om bij de onderscheiden administraties, evenals bij het Spoorwegpersoneel, langs wettelijken weg organen in het leven te roepen voor elke tak van dienst afzonderlijk, liefst zelfs districtsgewijs ingedeeld.

Ook hier kwam het er alzoo op aan, de massa van het personeel in groepen te splitsen, het personeel groepswijze zich te laten ordenen, en zoo uit elke groep, door goed geregelde keuze, een vertegenwoordiging te doen opkomen, die spreken kon met de Directie en waarmee de Directie kon spreken.

Doel dezer Groepsvertegenwoordiging is alzoo, om de koele verhouding van Directie en personeel in een meer vriendschappelijke te doen overgaan; overleg niet te beletten, maar veeleer uit te lokken; wat hindert zooveel mogelijk uit den weg te ruimen; en bij het invoeren van nieuwe maatregelen, met de uitwerking, die deze voor het personeel zullen hebben, vooraf te kunnen rekenen. Ze heeft het voordeel, dat op die wijze elke Directie met haar eigen personeel afzonderlijk handelt, dat de politiek er buiten blijft, en dat botsingen worden voorkomen.

Het verdient daarom toejuicing, zoo deze Groepsvertegenwoordiging bij alle bedrijven en diensten in land, gewest en gemeenten allengs wordt ingevoerd, althans zoodra het aantal van beambten, bedienden en werklieden zeker getal te boven gaat. En hoemeer men daarbij de groepen ook lokaal vormt, zoodat de belanghebbenden op gemakkelijke wijze met elkaar overleggen kunnen, hoe beter het instituut werken zal.

Maar allerminst volgt hieruit, dat de vakorganisatie overbodig zou worden. De vakorganisatie vertegenwoordigt de eenheid, die in de groepen teloor gaat. De vakorganisatie doelt op eigen ontwikkeling en het verleenen van onderlingen steun. En juist door dit hoge standpunt, waarop ze zich stelt, kan de vakorganisatie op de Groepsorganen een gunstigen invloed oefenen. Slechts heeft dan niet zij, maar hebben de Groeporganen met de Directie in contact te treden. Ook waar de organisatie zulk contact mocht begeeren, zal 't dan toch alleen een indirect contact zijn, door middel van de Groepsorganen. Dit nu juist zal aan de

vakorganisatie het anders zoo licht in haar dringend revolutionair karakter ontnemen. Iets wat niet alleen op industrieel gebied, maar met name bij ambtenaren zoo bedenkelijke gevolgen na zich sleept.

Of het mogelijk zal blijken, zulk een Groepsvertegenwoordiging later ook voor de particuliere diensten verplichtend te stellen, althans zoodra het personeel zeker aantal overschrijdt, is nu nog niet te beslissen. Bij de openbare diensten daarentegen is het terstond mogelijk, en ongetwijfeld bij elken meer talrijken dienst in hooge mate gewenscht.

Blijft men hier in verzuim, dan zal de vakorganisatie steeds meer pogen aan de Overheid op haar eigen terrein de wet te stellen. Ze zal hierdoor zelve denatureeren. Botsing zal niet kunnen uitblijven. En het eigenaardig karakter van den Staatsdienst zal in het besef van de beambten en bedienden steeds meer teloor gaan.

Princeton Theological Seminary Libraries

1 1012 01275 0560

